

Bleyenburgstraat 1,
UTRECHT.

Verschijnt 2 maal per maand. Abonnementsprijs f.3. per jaar.
Bij publicaties van gegevens, welke de Persdienst uit andere bladen heeft overgenomen, dient de oorspronkelijke bron te worden vermeld.
Postgiro: 304960 t.n.v. Humanistisch Verbond te Utrecht.
Telefoon: 10163 (K-3400).

20 Mei 1952.

1e jaargang, Nr. 3.

VAN ALLE KANTEN.

Antwoord Minister Mulderije 1e Kamer uit de Handelingen.

Een enkele opmerking over hetgeen door de geachte afgevaardigde de Heer van Walsum gezegd is over het Humanistisch Verbond; inderdaad een zeer belangrijke zaak. Deze geachte afgevaardigde heeft niet minder gedaan dan de voorstelling gegeven, alsof door de houding van mij als Minister of van mij als particulier de Christelijke vrijheid in het gedrang zou zijn gebracht en in gevaar zou zijn. De geachte afgevaardigde de Mejuffrouw Tjeenk Willink heeft zelfs gevraagd: hoe staat het nu met de geestelijke verzorging in de Rijksopvoedingsgestichten? Meent de Minister, dat deze nu ook voor allen maar moet geschieden in de confessionele zin, die hem lief is? Hoe kan men nu een dergelijke vraag stellen! De zaak is aldus.

De Heer van Walsum heeft de zaken niet voldoende scherp uiteengehouden. De geachte afgevaardigde is in zover een slecht propagandist voor het Humanistisch Verbond, dat hij begint met voorop te stellen, dat hij het met het principiële standpunt van de Minister volkomen eens is. Maar, zo zegt de geachte afgevaardigde: deze doet de betreffende waarde op ander terrein van het humanisme onrecht en miskent dat. Nu moet men goed in het oog houden, dat het hier alleen gaat om de activiteit, die het Humanistisch Verbond wenst te betrachten met betrekking tot de geestelijke verzorging, de zielszorg voor gevangenen, en dat het niet gaat om de verdienstelijkheden van het Humanistisch Verbond ten aanzien van de bezinning op begrippen van schoonheid, goedheid en waarheid, waarover wij vroeger al eens gesproken hebben. Volstrekt wijs ik ook af het tellen van zielen, zoals dat door de geachte afgevaardigde gedaan is. De geachte afgevaardigde heeft gezegd: het Humanistisch Verbond heeft nu al 8000 leden, straks zullen het er meer zijn. En de Kerken? Ik moet toch bij de geachte afgevaardigde de Heer van Walsum, die zich op positief Christelijk standpunt stelt, begrip eisen voor het feit, dat de autoriteit van het woord niet berust op de majoriteit naar getal, maar op de geheel enige en eigen plaats van de Kerk.

Nu heeft men een gemakkelijk debat, als men zegt: de Minister is van mening, dat de humanisten geen recht op eigen geestelijke verzorging of eigen zielszorg hebben. Wanneer heb ik dat ooit gezegd? De humanisten hebben natuurlijk, evengoed als ieder ander, recht op geestelijke zorg, maar dat is het niet, waarom het het Humanistisch Verbond hier te doen is. Wat het Humanistisch Verbond eist, is ingeschakeld te worden, naast de kerkgenootschappen, bij de traditionele taak van de zielszorg. Er zijn nu eenmaal ook in onze gevangenschappen lieden, die t.a.v. de Kerk lauw zijn; zij zijn in de periferie van de Kerk geraakt of zij zijn van de Kerk losgekomen en onkerkelijk geworden, doordat zij met woord of daad met de Kerk hebben gebroken. Het is echter volstrekt onjuist, als het Humanistisch Verbond in dit verband zegt: deze lieden vallen "derhalve" ter geestelijke verzorging, ter zielszorg aan ons toe. Die pretentie steunt op niets en behoeft m.i. door de Regering ook volstrekt niet te worden gesteund. De stelling van het Humanistisch Verbond is dus deze: op grond van hun onkerkelijkheid trekken wij ons de geestelijke zorg voor deze lieden aan, want die komen binnen onze geestelijke visie. Krachtens het

zendingsbevel van haar Heer kan alleen een Kerk dat zeggen, het is de traditionele geestelijke taak van de Kerk. Maar het Humanistisch Verbond als wereldlijke organisatie, mag in de vrije maatschappij propaganda bedrijven zoveel als het wil, het mag echter niet zeggen: als Humanistisch Verbond zijn wij de aangewezen organisatie om de zorg t.a.v. deze lieden op ons te nemen en daar moet gij, Staat, ook de gevangenissen voor open zetten, opdat de propagandisten van het Humanistisch Verbond er kunnen binnengaan. Maar elke wijze van propaganda bedrijven wordt in de gevangenissen aan elke organisatie en aan wie ook verboden. Er zijn meer verzoeken ingekomen, b.v. van het Theosophisch Genootschap, om literatuur aan de gevangenen te mogen sturen. Natuurlijk mag dat niet; het is een vaste regel van gevangenisregime, dat geen propaganda voor ideologische zienswijzen mag worden gemaakt. Het gaat er niet om het Humanistisch Verbond uit te sluiten. Wanneer er mensen zijn onder de gevangenen, die door de humanisten geestelijk willen worden gesteund en bezocht, dan zullen wij daaraan niets in de weg leggen; daarom gaat het ook niet. Het gaat er om dat het Humanistisch Verbond als vierde macht naast de Kerkgenootschappen gesteld wil worden met het oog op zielszorg voor de gevangenen. Dat zou recht en rechtvaardig zijn. En dat is het, waartegen ik ten sterkste bezwaar moet blijven maken. Dat is iets, dat ik als volstrekt ten onrechte blijf aanmerken.

Als de geachte afgevaardigde de Heer van Walsum mij toevoegt: "dat wil deze Minister niet, omdat het met zijn eigen overtuiging niet strookt of erger: omdat hij voor de verleiding bezwijkt, een bevoorrechte plaats voor de Kerk te reserveren?", dan is mijn antwoord: Dat is volstrekt verre van mij. Dat is zeker voor iemand, die van hetzelfde principiële standpunt uitgaat als ik, een beweren, dat niet houdbaar is. Men moet hier een principieel onderscheid ten aanzien van de opdracht tot geestelijke verzorging in het oog houden. Ik meen zelf, dat een humanistisch Minister hierover precies zo kan denken als ik, mits hij voldoende vrijstaat van de antikerkelijke stroming in het Humanistisch Verbond en aldus kan zeggen: "Ja, zielszorg in die zin is niet onze taak, maar die van de Kerk; daarnaast willen wij geestelijke zorg betrachten voor degenen, die met ons sympathiseren". Natuurlijk heeft het humanisme het recht dat te doen, maar die vraag is hier niet in het geding. Men wil propaganda voor het Humanistisch Verbond maken en de Minister moet daartoe de gelegenheid geven ten aanzien van mensen, die als gevangenen in zekere zin aan de zorg van de Staat zijn toevertrouwd en een gedwongen verblijf ondergaan. Is dat nu recht en rechtvaardig? Men dient in het oog te houden, dat het bij zielszorg voor de gedetineerden voor de Kerk niet gaat om propaganda voor haar arbeidsterrein, maar om het oefenen van barmhartigheid met mensenzien. Dat is de opdracht van haar Zender; wil zij waarlijk Kerk zijn, dan ziet zij dat als haar taak. Dat mag men niet in het wereldlijke vlak van het Humanistisch Verbond overbrengen, alsof dit een taak van gelijke orde zou zijn. Ik meen te mogen eisen van iemand, ook al is hij van mijn principiële visie niet, dat hij daarvoor althans begrip heeft. Er is hier enorm veel misverstand. Ook is onkerkelijkheid nog niet of niet altijd antikerkelijkheid.

Vanuit de Kerk, vanuit het Evangelie gezien, kunnen geen volstrekt onkerkelijken erkend worden. Immers, het Evangelie is niet een privé-bezit van de subjectieve belijders; het Evangelie gaat alle mensen aan. De Kerk spreekt hen aan, niet op hun subjectieve instemming - die misschien geheel ontbreekt -, maar op de objectieve betekenis, die het Evangelie voor allen heeft. De geachte afgevaardigde, die bij een vorige gelegenheid heeft gezegd: "De Minister zal van de dogmatiek wel meer weten dan ik" - ik weet het niet; misschien is het zo -, zal vermoedelijk deze objectief juiste stelling wel kunnen onderschrijven. Het zou dus miskenning van het Evangelie en van wezen en taak der Kerk zijn, als aan de Kerk de buitenkerkelijken in de gevangenis werden toegewezen en aan het Humanistisch Verbond de onkerkelijken. Geen Kerk, die ware Kerk zou zijn, zou daarmee genoegen nemen. Dit zou de Kerk verlagen tot een vereniging, die particuliere geestelijke belangen behartigt.

Voorts is te bedenken, dat de tegenstelling Christendom-Humanisme een onechte tegenstelling is. Van tegenstelling kan alleen gesproken worden, als het humanisme optreedt als een soort van autonome religie, die de mens zelf schept. Het Christendom komt op voor de ware humaniteit, die gelegen is in de gehoorzaamheid aan Gods wil en gebod, daargelaten

of de Christelijke Kerk zich de zaak der humaniteit altijd op de juiste wijze en waarachtig heeft aangetrokken.

Men doet het humanisme recht als men zegt, dat het iedere levens- en wereldbeschouwing afwijst, die uitgaat of mede uitgaat van het geloof in een persoonlijk God, dat het geen dogma aanvaardt, dat het slechts wil rekenen met wat door het menselijk verstand tot verantwoorde kennis kan worden gemaakt, met wat in het licht der rede stand houden kan.

Dan is het ook geen vraag of het Humanistisch Verbond een taak kan hebben nevens en van gelijke rangorde met de Kerken. Dat kan het Humanistisch Verbond zeer stellig niet. Ik meen, dat het juist is om te zeggen, dat het Humanistisch Verbond onkerkelijk is door zijn antidogmatiek. Het mag zich geestelijke zorg aantrekken van humanisten, die veroordeeld mochten zijn - zij zijn er nauwelijks -, een taak van zielszorg met name ten aanzien van onkerkelijken heeft het Humanistisch Verbond stellig niet.

Ik zal nu om des tijds wille geen gevolg geven aan mijn voornemen hier enige citaten te doen uit de voordrachten, samengevat in "De Samenwerking in Nederland", waarvan de derde luidt "De Plaats van het Humanisme in de Nederlandse Volksgemeenschap" van dr. J.P. van Praag, uitgave van de Nederlandse Volksbeweging van 1949, waarin wat ik zeide volkomen bevestiging vindt. Voor degenen, die zich hiervoor interesseren, stel ik het geschrift gaarne ter beschikking. Zijn propagandist-geestelijke raadsman zegt, blijkens "Humanitas" van Augustus/September 1951, waarin het werk in de D.U.W.-kampen wordt besproken, precies hetzelfde, nl.:

"In tegenstelling tot de geestelijke verzorging van kerkelijke zijde, die primair gericht is op prediking van Gods woord, is de geestelijke verzorging van humanistische zijde primair gericht op hulp en steun aan de mens in zijn individuele noden. Secundair - maar daarom niet minder belangrijk - is de versterking van het besef van geestelijke en zedelijke waarden, zoals die door het humanisme centraal worden gesteld. In aansluiting op deze opvatting worden de arbeiders op hun kamers bezocht. In de gesprekken, die zich daar ontwikkelen, worden de persoonlijke contacten gelegd en komen de moeilijkheden naar voren, die dan in een afzonderlijke kamer met de raadsman besproken kunnen worden".

Met alle waardering voor het werk, dat de humanisten overigens op het terrein van geestelijke ontspanning en ontwikkeling doen, meen ik, dat zij zich van het terrein der zielszorg, dat onconditioneel de taak is van de Kerk, moeten onthouden. Ik vind ditzelfde standpunt van Rooms-Katholieke zijde op m.i. uitnemende wijze uiteengezet in een artikel van pater Steltenpool in het "Katholiek Staatkundig Maandschrift" van Juni 1950. Het viel mij op, dat dit al in 1950 is uiteengezet. Ook toen was die zaak in die kringen dus reeds actueel. Liever dan zich tolk te maken van een zekere gegriefdheid bij het humanistische volksdeel mogen de afvaardigden, die zich voor deze zaak hebben geïnteresseerd, die af-schap der Kerk, die ook voor humanisten is gegeven en die door hun oorspronkelijke erflaters als Erasmus, Willem van Oranje en Coornhert werd beleden, opnieuw aan het Humanistisch Verbond doorgeven. Ik kan het niet anders zien dan dat het werk van de Kerk volkomen anders is gericht dan het werk van het Humanistisch Verbond.

=====

Humanitas

UIT EIGEN KRING.

Zaterdag 26 en Zondag 27 April hield "Humanitas" haar jaarlijks congres te Arnhem.

In zijn openingsrede memoreerde de voorzitter, Mr. Dr. J. In 't Veld, het feit, dat na het verkrijgen van de Koninklijke Goedkeuring ook de erkenning als voorgedijvereniging werd verkregen.

Dit zal nieuwe werkzaamheden en nieuwe offers vragen.

Met nadruk betoogde de voorzitter, dat het standpunt, door Minister Mulderije in de Eerste Kamer naar voren gebracht, onjuist is.

Niet in concurrentie met, maar naast de kerkelijke organisaties wil "Humanita." haar aandeel leveren in de strijd tegen het geestelijk nihilisme.

Het congres besloot na een tweetal inleidingen door de Heren H. Ploeg Jr. en Mr. B. van der Waerden, de reclasseringsarbeid in samenwerking met het Nederlands Genootschap verder uit te bouwen.

Het congres koos tot leden van het Centraal Bestuur:

4) Mr. Dr. J. In 't Veld, voorzitter; J. de Bruyn, alg. secretaris-penningmeester; J. v. d. Berg Jeths, W.E. Booy, R.H.v.d.Burg, B. Drukker, Mej. M. Dijkstra, Mr. P. van 't Hoff, Mej. E.K. Kloeve Korn, S. Landman, Mevr. F. van Oostrum-de Boer, H. Ploeg Jr., L. Veuger, F.H.W. Vliegen, P.A. Weijmar, H. Zunderman Jr.; terwijl de verschillende secties nog 7 leden zullen aanwijken.

De Heer Ph. van Praag, de voorzitter van de sectie Kinderbescherming, hield een inleiding over de taak en werkzaamheden, voortvloeiende uit de erkenning als voogdijvereniging en belichtte een aantal aspecten van het z.g. Rapport-Overwater".

Medegedeeld werd, dat de plannen tot aankoop van een pand als selectiecentrum voor de kinderbescherming zich in een vergevorderd stadium bevinden.

Een financiële actie onder het motto "1000 x f.10.--" werd aangekondigd en leverde, staande het congres, reeds een bedrag van f.390.-- op.

XXXX

Humanistisch Verbond

De Commissie voor het Practisch Humanisme uit het Verbond belegt op 26 Mei a.s. haar eerste landelijke bijeenkomst met de ziekenhuiszoekers(sters) uit verschillende gemeenschappen.

XXXX

Internationaal Congres

4) Het eerste Internationaal Humanistisch Congres, dat van 21 - 26 Augustus te Amsterdam zal worden gehouden, zal worden gepresideerd door Julian Huxley. De Vice-Presidenten zijn:

Prof. Mr. H.R. Hoetink (Nederland),
William Heard Kilpatrick (Amerika),
Gilbert Murray (Engeland),
Jules Romain (Frankrijk).

Een uitvoerig prospectus is verkrijgbaar bij het secretariaat, p/a Mevrouw H.A. Polak-Schwarz, Oranje-Nassaulaan 50, Amsterdam-Zuid.
